

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

STRATEGIC DIRECTIONS OF THE DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IN THE CONDITIONS OF THE REFORM OF THE RAILWAY TRANSPORT OF UKRAINE

У статті розглянуто основні напрямки руху вантажів для проведення відповідних заходів щодо підвищення їхньої конкурентоспроможності, що дасть змогу сформувати відповідний стратегічний вектор у розвитку міжнародних відносин нашої країни в галузі транзиту. Обґрунтовано доцільність виділення стратегічних напрямів розвитку інтеграційних процесів в умовах реформування залізничного транспорту України, головними з яких є: транзитні перевезення, конкурентоспроможність залізничного транспорту на міжнародному ринку перевезень, транспортно-логістична інтеграція, уніфікація процесу перевезень та удосконалення тарифної політики щодо міжнародних перевезень. Теоретична основа статті складається з дослідження сукупності принципів, прийомів, загальнотеоретичних спеціальних та міждисциплінарних методів наукового дослідження. Для реалізації розроблені стратегічні напрями розвитку інтеграційних процесів в умовах реформування залізничного транспорту.

Ключові слова: стратегічний напрям, міжнародні перевезення, конкурентоспроможність, залізничний транспорт, реформування, послуги.

В статье рассмотрены основные направления движения грузов для проведения

соответствующих мероприятий по повышению их конкурентоспособности, что позволит сформировать соответствующий стратегический вектор в развитии международных отношений нашей страны в области транзита. Обоснована целесообразность выделения стратегических направлений развития интеграционных процессов в условиях реформирования железнодорожного транспорта Украины, главными из которых являются: транзитные перевозки, конкурентоспособность железнодорожного транспорта на международном рынке перевозок, транспортно-логистическая интеграция, унификация процесса перевозок и совершенствование тарифной политики при международных перевозках. Теоретическая основа статьи состоит из исследования совокупности принципов, приемов, общетеоретических специальных и междисциплинарных методов научного исследования. Для реализации разработаны стратегические направления развития интеграционных процессов в условиях реформирования железнодорожного транспорта.

Ключевые слова: стратегическое направление, международные перевозки, конкурентоспособность, железнодорожный транспорт, реформирование, услуги.

УДК 656.2:339.92

<https://doi.org/10.32843/infrastruct35-29>

Дикань О.В.

д.е.н., професор кафедри

«Менеджмент і адміністрування»

Український державний університет залізничного транспорту

Козлова М.В.

студент

Український державний університет залізничного транспорту

Литвинчук І.В.

студент

Український державний університет залізничного транспорту

The article defines the essence of the concept of "strategy", identifies the main stages of strategy development, proposes scientific approaches to the development of the strategy of railway transport of Ukraine, analyzes the foreign and domestic experience in the development and implementation of the strategy of development of the railway transportation industry. The development strategy is defined as a long-term plan that contains a set of decisions on the choice of the direction of development, the definition of the main goals, as well as the model of actions for the formation and effective utilization of the potential and gives the opportunity to create favorable internal and external conditions for successful overcoming of the basic stages of development. The strategy of development of railway transport envisages creation of conditions for modernization, transition to an innovative path of development and sustainable growth of the national economy of the state, ensuring of Ukraine's leadership in the world economic system, realization of the transit potential of the country, rational use of the potential of its unique economic and geographical position under the influence of integration processes and change traditional world economic ties. The main stages of development strategy development are: selection process, strategy evaluation process, strategy adoption and implementation process. In the current context, the most strategic priority is the development of integration processes in the context of reforming Ukraine's rail transport. The main components of this strategic include: improving the competitive position of railway transport in the international transportation market; cooperation of different modes of transport and development of combined transportation; unification of the transport process; formation of logistics chains of transport and freight flows; improvement of the tariff policy for increasing the attractiveness of railway transport both on the national and international markets of transport; attraction of additional volumes of transit cargoes.

Key words: strategic direction, international transportation, competitiveness, rail transport, reform, services.

Постановка проблеми. Залізничний транспорт України як основа транспортної інфраструктури країни має виняткове значення у створенні умов сталого зростання національної економіки, сприяє створенню умов для забезпечення лідерства України у світовій економічній системі.

Головний принцип подальшого функціонування залізничного транспорту України – збереження і збільшення нинішнього потенціалу національної залізничної системи, зміцнення позицій на національному і міжнародному ринку транспортних послуг, розвиток транзитних перевезень, уніфікація перевізного процесу, удосконалення тарифної політики з метою входження у єдину транспортну систему Європи.

Для реалізації зазначеного необхідне розроблення стратегічних напрямів розвитку інтеграційних процесів в умовах реформування залізничного транспорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічні проблеми стратегічного розвитку залізничного транспорту України досліджували у своїх працях такі провідні вчені, як О.О. Бакаєв, А.Г. Бєлова, А.А. Босов, Т.Г. Буцько, В.Г. Галабурда, В.М. Гурнак, О.Г. Дейнека, В.Л. Дикань, В.М. Загорулько, Ю.Ф. Кулаєв, А.Д. Лашко, М.В. Макаренко, А.М. Новікова, Ю.Є. Пашенко, Л.О. Позднякова, А.А. Покотілов, О.М. Пшінько, Є.М. Сич, Г.М. Кірта, Н.М. Колесникова, Т.П. Кож-

невич, Ю.О. Кутах, Н.Б. Малахова, О.В. Нікуліна, О.Ю. Чередніченко та ін.

Водночас не дістали належного висвітлення принципово важливі питання комплексного дослідження теоретичних та наукових підходів до розроблення стратегії залізничного транспорту; не досить обґрунтовані та проаналізовані основні напрями розвитку залізничного транспорту та його позиціонування на ринку транспортних послуг. Відчувається нагальна потреба в розробленні стратегічних напрямів розвитку інтеграційних процесів в умовах реформування залізничного транспорту України [1, с. 340].

Постановка завдання. Метою статті є систематизація теоретичних та наукових підходів до розроблення стратегічних напрямів розвитку інтеграційних процесів в умовах реформування залізничного транспорту України.

Реалізація мети зумовила необхідність вирішення таких завдань:

- удосконалити наукові підходи до розроблення стратегії розвитку залізничного транспорту України;

- удосконалити процедуру розроблення конкурентних позицій залізничного транспорту на внутрішньому та зовнішньому ринках з урахуванням розвитку інтеграційних процесів;

- дослідити напрями розвитку залізничного транспорту в умовах інтеграції до МТК та принципи уніфікації перевізного процесу;

- удосконалити стратегічні напрями розвитку залізничного транспорту з урахуванням інтеграційних процесів та реформування галузі з виділенням основних складників та завдань щодо їх подальшої реалізації;

- запропонувати наукові підходи до оцінки відносних значень ризику на основі логіко-ймовірнісного моделювання загроз втрати транзитних потоків;

- розробити наукові підходи щодо удосконалення тарифної політики залізничного транспорту України з виділенням трьох основних зон державного регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У статті визначена сутність поняття «стратегія»; виділені основні етапи розроблення стратегії; запропоновані наукові підходи до розроблення стратегії розвитку залізничного транспорту України; проаналізований зарубіжний та вітчизняний досвід розроблення та реалізації стратегії розвитку галузі залізничних перевезень.

Стратегія розвитку визначається як довгостроковий план, який містить комплекс рішень щодо вибору напрямку розвитку, визначення основних цілей, а також моделі дій щодо формування та ефективного використання потенціалу і дає можливість створення сприятливих внутрішніх і зовнішніх умов для успішного подолання основних стадій розвитку [2 с. 152].

Стратегія розвитку залізничного транспорту передбачає створення умов для модернізації, переходу на інноваційний шлях розвитку та стійкого росту національної економіки держави, забезпечення лідерства України у світовій економічній системі, реалізацію транзитного потенціалу країни, раціональне використання потенціалу свого унікального економіко-географічного положення під впливом процесів інтеграції і зміну традиційних світових господарських зв'язків.

Основними етапами розроблення стратегії розвитку є: процес вибору, процес оцінки стратегії, процес прийняття та реалізації стратегії (рис. 1).

Рис. 1. Основні етапи розроблення стратегії розвитку

Під впливом глобалізаційних процесів, що відбулися у світі та розвиваються у всіх сферах українського суспільства, управління залізничною сферою та стратегія її розвитку також повинна зазнати суттєвих змін, зорієнтованих на досягнення європейських та світових стандартів [3 с. 245].

Під впливом стрімкого розвитку інтеграційних процесів у світі та відповідного курсу нашої держави були виділені стратегічні напрями наявної Стратегії розвитку залізничного транспорту України, сформульовані основні складники та завдання щодо їх реалізації.

У сучасних умовах найпріоритетнішим є стратегічний напрям розвитку інтеграційних процесів в умовах реформування залізничного транспорту України. До основних складників цього стратегічного напрямку слід віднести: підвищення конкурентних позицій залізничного транспорту на міжнародному ринку перевезень; співпрацю різних видів транспорту та розвиток комбінованих перевезень; уніфікацію перевізного процесу; формування логістичних ланцюгів транспортних та вантажних потоків; удосконалення тарифної політики для підвищення привабливості залізничного транспорту як на національному, так і на міжнародному ринках транспортних перевезень; залучення додаткових обсягів транзитних вантажів [4 с. 135].

Висновки з проведеного дослідження. Стратегія розвитку визначається як довгостроковий план, який містить комплекс рішень щодо вибору напрямку розвитку, визначення основних цілей, а також моделі дій щодо формування та ефективного використання потенціалу і дає можливість створення сприятливих внутрішніх і зовнішніх умов для успішного подолання основних стадій розвитку.

Стратегія розвитку залізничного транспорту передбачає створення умов для модернізації, переходу на інноваційний шлях розвитку та стійкого росту національної економіки держави, забезпечення лідерства України у світовій економічній системі, реалізацію транзитного потенціалу країни, раціональне використання потенціалу свого унікального економіко-географічного положення під впливом процесів інтеграції і зміну традиційних світових господарських зв'язків.

Основними етапами розроблення стратегії розвитку є: процес вибору, процес оцінки стратегії, процес прийняття та реалізації стратегії.

Процес вибору стратегії потребує багатоцільового розуміння поведінки та системи упорядкованих цілей. Процес оцінки стратегії здійснюється шляхом порівняльного аналізу виробничо-економічної діяльності та встановлених цілей. Процес оцінки стратегії не є завершальним етапом. Оцінка повинна спрямовувати рішення про вибір стратегії та сприяти визначенню дійсності стратегії, тобто завершальним етапом розроблення сценарію стратегії повинен бути процес прийняття і реалізації стратегії.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК :

1. Про залізничний транспорт : Закон України від 04.07.1996 № 273/96-ВР. Законодавство. Верховна Рада України. Київ, 1996. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.04.2019).

2. Цветов Ю.М., Макаренко М.В. Залізничний транспорт України та тенденції розвитку та проблеми реформування К. : КУЕТТ, 2008. 277 с.

3. Дегтяр А.О. Особливості формування стратегії розвитку залізничного транспорту України. *Сучасні проблеми державного управління в умовах системних змін. Серія : Державне управління: зб. наук. пр. Донецького державного університету управління. Маріуполь : ДонДУУ, 2016. Вип. 298. с. 5–11.*

4. Хахлюк А. Залізничний комплекс України: генезис, функціонування, перспективи. Київ : Кондор, 2009. 300 с.

5. Калініченко Л.Л. Методологічний підхід до управління персоналом підприємств залізничного транспорту в умовах реформування галузі : Монографія. Харків : Укр. ДАЗТ, 2012. 382 с

6. Ковальська Л.Л., Циганюк В.Л. Логістичний менеджмент на підприємстві: особливості та напрями удосконалення. Збірник наукових праць ЛНТУ. 2013. № 10. С. 87–97.

7. Івасишина Н.В., Пилченко А.О. Логістичний менеджмент як основний чинник реалізації корпоративної стратегії підприємства. *Вісник Національного транспортного університету*. 2011. № 24(1). С. 309–314.

REFERENCES:

1. Pro zaliznychnyj transport. Zakon Ukrainy vid 04.07.1996 #273/96-VR. Zakonodavstvo. Verkhovna Rada Ukrainy. Kyjiv, 1996. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80> (accessed 01 April 2019).

2. Cvjetov J. M., Makarenko M. V. (2008) *Zaliznychnyj transport Ukrainy ta tendenciji rozvytku ta problemy reformuvannja*. [Rail transport of Ukraine and trends of development and problems of reform] K. : KUETT. (in Ukrainian)

3. Djeghtjar A. O. (2016) [Osoblyvosti formuvannja strateghiji rozvytku zaliznychnogho transportu Ukrainy]. *Suchasni problemy derzhavnogho upravlinnja v umovakh systemnykh zmin. Serija : Derzhavne upravlinnja: zb. nauk. pr. Doneckogho derzhavnogho universytetu upravlinnja*, vol. 298, pp. 5–11. Mariupolj : DonDUU. (in Ukrainian)

4. Khakhliuk A. (2009) *Zaliznychnyi kompleks Ukrainy: henezys, funktsionuvannia, perspektyvy* [Railway complex of Ukraine: genesis, functioning, prospects]. Kyiv : Kondor. (in Ukrainian)

5. Kalinichenko L.L.(2012) *Metodologichnyj pidkhid do upravlinnja personalom pidpryemstv zaliznychnogho transportu v umovakh reformuvannja ghaluzi* [Methodological approach to the management of the personnel of railway transport enterprises in the conditions of industry reform]. Kharkiv : Ukr. DAZT, p. 382. (in Ukrainian)

6. Kovalska L. L., Tsiganyuk V. L. (2013) *Lohistychnyi menedzhment na pidpryemstvi: osoblyvosti ta napriamy udoskonalennia* [Logistics management at the enterprise: features and directions of improvement]. *Collection of scientific works LNTU*, vol. 10, pp. 87–97.

7. Ivasyshina N. V., Pilchenko A. O. (2011) *Lohistychnyi korporativnoi stratehii pidpryemstva* [Logistics management as the main factor in implementing corporate strategy of the enterprise]. *Bulletin of the National Transport University*, no. 24(1), pp. 309–314.

Dikan Elena

Doctor of Economic Sciences,
Professor at Department of «Management and Administration»
Ukrainian State University of Railway Transport

Kozlova Maria

Student
Ukrainian State University of Railway Transport

Litvinchuk Inna

Student
Ukrainian State University of Railway Transport

STRATEGIC DIRECTIONS OF THE DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IN THE CONDITIONS OF THE REFORM OF THE RAILWAY TRANSPORT OF UKRAINE

The purpose of the article. The purpose of the article is to systematize theoretical and scientific approaches to the development of strategic directions for the development of integration processes in the conditions of reforming Ukrainian rail transport.

Methodology. The theoretical basis of the study is a set of principles, techniques, general theoretical special and interdisciplinary methods of scientific research.

For realization of the above it is necessary to develop strategic directions of development of integration processes in the conditions of reforming of railway transport.

Results. The most important results of the research, containing elements of scientific novelty, are as follows:

- scientific approaches to the development of the strategy of development of the railway industry of Ukraine, which, unlike the existing ones, take into account the combination of marketing strategy and management strategy in the railway industry and provide for the definition of strategic directions for the development of integration processes in the conditions of reforming Ukrainian rail transport;

- strategic directions of development of railway transport taking into account integration processes and reforming of the branch with allocation of basic components and tasks, which substantially supplement the corresponding directions of the existing strategy of development of railway transport of Ukraine at the expense of improvement of management structure.

- the strategy of development of railway transport envisages creation of conditions for modernization, transition to an innovative path of development and sustainable growth of the national economy of the state, ensuring of leadership of Ukraine in the world economic system, realization of the transit potential of the country, rational use of the potential of its unique economic and geographical position under the influence of integration processes and change traditional world economic ties.

- in the current context, the most strategic priority is the development of integration processes in the context of reforming Ukraine's rail transport. The main components of this strategic include: improving the competitive position of railway transport in the international transportation market; cooperation of different modes of transport and development of combined transportation; unification of the transport process; formation of logistics chains of transport and freight flows; improvement of the tariff policy for increasing the attractiveness of railway transport both on the national and international markets of transport; attraction of additional volumes of transit cargoes.

Practical implications. The basic directions of cargo movement for carrying out the corresponding measures on increase of their competitiveness are investigated, which allowed to form an appropriate strategic vector in the development of our country's international relations in the field of transit.

Value/originality. The scientific approaches to the development of the strategy of development of the railway industry of Ukraine, which provide the definition of strategic directions for the development of integration processes in the conditions of reforming the railway transport of Ukraine, are offered. The proposed approaches, in contrast to the existing ones, involve a combination of marketing and management strategies in the rail industry.